

Pravda o 10 výchovných chybách

1. „CO SE PES NENAUCÍ JAKO ŠTĚNĚ, TO SE UŽ NENAUCÍ NIKDY.“

Pravda, nebo báchorka? Něco na tom asi bude, když odborníci opakovaně poukazují na nedostatečnou socializaci coby příčinu problémového chování psů (často bojácnosti nebo agresivity). Přesněji řečeno: je na tom toho docela dost.

Skutečně je pravda, že psi a vlci ve štěněcím věku, a sice v časovém období od pátého do přibližně čtrnáctého týdne, prožívají takzvanou „citlivou fázi“. Toto časové rozpětí je jen přibližné, protože

štěňata různých plemen se vyvíjejí různě rychle. Fáze vtiskávání podle nejnovějších poznatků nemusí končit ve 14. týdnu života, ale může trvat ještě o něco déle. V tomto časovém rozpětí štěňata vystupují vůči svému okolí zvědavě a s touhou co nejvíce se toho dozvědět. Jsou plná důvěry. Tuto fázi je dobré využít k tomu, abychom psu přiblížili nejrůznější podněty z okolního světa. Ať už je to hučící vysavač, hlučná hudební kapela, vřískající děti - štěně v tomto věku se snadno a rychle naučí vyznat se v těchto pro ně cizích situacích a především vycházet s lidmi a s věcmi. Pokud však toto období není dostatečně intenzivně využito, bude se rostoucí pes později setkávat s celou řadou jemu neznámých situací,

POHÁDKY a skutečnost

Pravda o 10 výchovných chybách

na které bude reagovat vystrašeně, plaše nebo agresivně. A bohužel je to tak, že v životě psa už nikdy nenastane žádná srovnatelná fáze, během níž by bylo možno zameškání úplně dohnat. Patricia Mc Connellová, doktorka zoologie, terapeutka chování zvířat a psí trenérka, to přesně vystihla ve své knize Na druhém konci vodítka: „V životě psovitých se už nikdy nezopakuje doba, která by se vyrovnala této citlivé fázi, ztracený čas se zkrátka nedá dohonit.“ Mnozí budoucí majitelé psů by si život se svým psem velmi zjednodušili, kdyby od počátku věděli o jedinečné šanci, kterou tento časový úsek v životě jejich psa nabízí. Z toho důvodu je třeba věnovat podmínkám odchovu a výchovy štěňat patřičnou pozornost a nepodceňovat je - v podstatné míře totiž rozhodují o tom, zda se ze štěněte stane spolehlivý pes, nebo nejisté zvíře. Abychom to řekli ještě zřetelněji: přirozeně lze pracovat i se psy, kteří byli ve své socializační fázi do nějaké míry zanedbáváni. A často se dokonce podaří u nich dosáhnout pozoruhodných zlepšení. Ale nikdy se tito psi nestanou tím, čím se mohli stát, kdyby byly první týdny jejich života využity chytře a uvážlivě.

2. „CO UMÍ, TO UŽ MU NIKDO NEVEZME.“ Tímto příslovím je míněno, že pes se nějaké chování jednou naučí a pochopí, a pak se stane pevnou součástí repertoáru jeho chování. Právě majitelé pomaleji chápavějších nebo tvrdohlavějších psů mívají tendenci hrdě zdůrazňovat: „Učí se sice

pomalou, ale když už jednou něco pochopí, je to navždycky.“ To by sice bylo hezké, ale nebývá to pravda. Etologové v tomto případě mluví spíše o následující zásadě: „Use it or lose it.“ (z angl. „Používej to, nebo o to přijdeš!“) K tomu jeden konkrétní příklad: ze psa, který v raném mládí docházel do štěněcí školky a měl bezkonfliktní kontakt s mnoha psy, se může v pozdějším věku vyvinout samotář, pokud bude mít během svého dospělého života příliš málo kontaktů s jinými psy. To se ostatně stává velmi často. S malým štěnětem lidé docházejí do psích školek, s mladým psem na cvičiště. Když se pes všechno naučí, je však už držen převážně doma na zahradě a jiného psa potká jednou za čas na procházce. To je příliš málo na to, aby se procvičily jemné sociální schopnosti, které psi potřebují ke vzájemné komunikaci.

3. „ŠTĚŇETI NIKDO NEUBLÍŽÍ, JE AUTOMATICKY CHRÁNĚNO.“ Tuto věc slyšíme znovu a znovu především od naivních nezkušených majitelů štěňat,

kterí své štěně nechávají vyběhnout v ústrety každému (i přivázanému) psu, který jde proti nim. Když poukážete na to, že vaše fenka je vůči psům - štěňata nevyjímaje - nesnášenlivá, přichází jako reakce nepochopení: „To ale není normální, to snad víte.“

To však vůbec není pravda. U vlků sice skutečně existuje ochrana štěňat. Ale platí jen pro štěňata z vlastní smečky. A i tak nejvýše do patnáctého týdne věku. Toto chování má svůj biologický

smysl, totiž ochranu ještě nestabilního dorostu smečky. Po uplynutí této lhůty však jsou drzí dorostenci jednoznačně odkazováni do patřičných mezí a ukáznováni. Zvláště starší psi mohou být v tomto ohledu velmi rigorózní. To znamená, že mluvit o univerzální ochraně štěňat platící pro všechny psy na světě je biologická pohádka.

Moje boxerka několikrát po sobě převalila mladého psa Jack Russel teriéra (cca 4 měsíce). Proč? Teriér se zkrátka postavil vedle kočárku, ve kterém spala naše nejmladší (tehdy dvouměsíční) dcera. Naše fena dala jen důrazně najevo, že tohle trpět nebude. Majitelka teriérky křičela a nadávala naší fence, tvrdila, že „nemá instinkty a je úplně nenormální“. V takové situaci je pochopitelně jakákoli osvěta nemožná. Ještě dnes, když jede na kole kolem nás, polohlasně nadává a svého teriéra bezpečně transportuje lesem na rampě kola. Vzala si prostě tuto událost velmi osobně a silně mateřské a ochranné instinkty ji nutí bránit svého malého teriéra. Takže abychom to řekli ještě jednou a jasně: všeobecná tolerance vůči štěňatům neexistuje - a i ta v rámci vlastní smečky mizí nejpozději na konci patnáctého týdne. Z toho důvodu by majitelé neměli svá štěňata jen tak pouštět ke každému psu. Rozhodně se vyplatí se předtím alespoň zeptat, zda je onen pes snášenlivý.

4. „TO SI PSI VYŘÍDÍ SAMI MEZI SEBOU“ Však oni už si to mezi sebou vyřídí, slyšíme často, když dojde mezi psy k šarvátkám. Znamená to: Kdyby byla stanovena hierarchie, bylo by po problé-

Pravda o 10 výchovných chybách

mech. Zvláště majitelé psů - sameců vědí, že se jedná o báchorku. Nepřátelství mezi psy existuje, to se nedá popřít. Kdyby je člověk nechal a pustil k sobě, bojovali by tvrdě a zavile a při dalším setkání by pravděpodobně následovalo totéž. Také mezi fenami se může rozhořet opravdové nepřátelství. Je třeba vzít v úvahu, že naši psi, na rozdíl od svých divokých příbuzných v přírodě, nemají k dispozici neomezený prostor a tím pádem neomezené možnosti úniku. I kdyby chtěli, nemohou se někdy vyhnout hroznivé konfrontaci ani se spasit útekem. Když je tedy my lidé do podobné situace dostaneme, měli bychom za ni také převzít zodpovědnost. Důležité je svá zvířata pozorně sledovat. Je to snad náš vlastní pes, kdo zaujímá hroznivý postoj, fixuje jiné psy strnulým pohledem a nakonec případně dokonce vystartuje k útoku? Pak je namístě něco dělat. Například systematickou desenzibilací, během níž se pes krok za krokem naučí ovládat se při spatření svých soukmenovců. Jakmile váš pes spatří jiného psa a začne se tvářit hroznivě, dejte mu povel „Sedni!“ Každé ovládnuté chování odměňte. Agrese se dá naučit, a když má pes se svými agresivními praktikami úspěch, může se z něj stát notorický agresor. Pokud váš pes patří spíše k nejistým a defenzivním typům, které se často stávají obětí mobbingu, je velmi důležité, abyste mu dodali pocit jistoty. Staňte se suverénním vůdcem a postarejte se o to, aby se váš pes nedostal do úzkých. V této

souvislosti je ostatně nutné upozornit na kvalitu školek pro štěňata. Nezřídka se totiž s podobnými postoji setkáváme dokonce i na takových místech, kde by měl být vývoj správné povahy u štěňate nejvíce podporován. Když však nějaké nejisté štěně nově vkročí do skupiny mladých psů a ti ho honí a trápí, je zásah člověka nezbytný! V tom případě musí být u štěňate postupováno přes kontakt se sociálně jistými staršími psy, abychom se vyhnuli poškození i extrémní sociální nejistotě. V žádném případě si to psi nevyřídí mezi sebou, a když, zanechá to neblahé následky!

5. „JE AGRESIVNÍ JEN PROTO, ŽE MUSÍ BÝT PŘIVÁZANÝ NA VODÍTKU.“

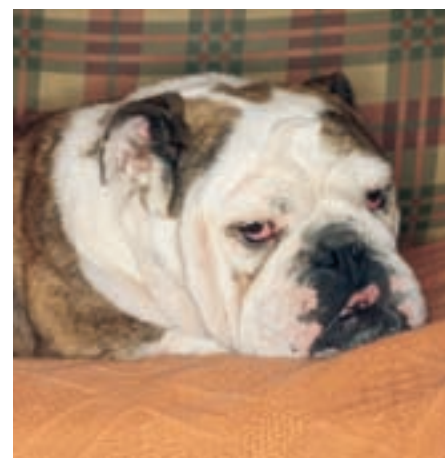
Tuto báchorku často slyšíme od těch majitelů psů, kteří svého volně pobíhají-

cího psa nechají běhat za každým psem - ať je přivázaný, nebo ne. V zásadě tvrdí, že z přivázaného psa by se stal beránek, jen kdyby ho pustili z vodítka. A vůbec nevědí, jaké důvody vedou ostatní majitele psů k tomu, že své psy vedou na vodítku. Možná že se jedná o háravou fenku. Nebo, jako v našem případě, o starší fenku, která si prostě už nechce hrát a dá to výrostkovi velmi, velmi důrazně najevo. Abychom se takové konfrontaci vyhnuli, vodíme ji na vodítku, když jsou na dohled jiní psi. A vodítko je „prostor hájení“. Když svého psa vedu na vodítku, jsem za něj zodpovědný a také za jeho ochranu! Je také možné, že se jedná o spíše bojácného nebo agresivního psa, jehož jeho majitel raději vede na vodítku. Ať už k tomu člověka vedou jakékoli důvody, měli bychom je akceptovat a svého volně pobíhajícího psa přivolat k sobě. A zdržet se vševědoucích, neodborných komentářů. Ostatně když dojde k pokousání, za případné škody je vždy zodpovědný majitel volně pobíhajícího psa.

6. „TOHLE PLEMENO SE TĚŽKO VYCHOVÁVÁ.“

Mezi jednotlivými plemeny skutečně existují rozdíly, které se mohou vyvinout do enormní podoby. Psi,

kteří ochraňovali stáda, bývají nedůvěřiví a mívají sklon k samostatnému jednání. Chrání si svoji nezávislost. Vždyť byli koneckonců vyšlechtěni k tomu, aby v horách samostatně hlídali stáda dobytky a chránili je před přírodními nepřáteli. Byli vyšlechtěni k tomu, aby sami rozhodovali a aby byli tak stateční, že se v boji postaví i nepříteli, který má převahu. Tyto vlastnosti v sobě tito psi mají dodnes, to člověk jako majitel psa zkrátka musí vědět. U loveckých psů je to zase lovecký pud, který se jen těžko dostává pod kontrolu. Není jednoduché nechat bigla volně pobíhat na poli, když se na obzoru objeví zajíc. Teriéři jsou robustní,

Pravda o 10 výchovných chybách

mívají výrazné ego a mimořádné zalíbení v lovu potkanů, myší, ale také morčat. Naproti tomu ovčáci platí za velmi učenlivé. Malí psi bývají považováni za „chytřé“, protože rychleji „zrají“ než psi velcí, ti mají poměrně dlouhé dětství. Je tedy skutečností, že některá plemena se vychovávají hůře než jiná. To však rozhodně neznamena, že by byla nevychovatelná. Jen to stojí více úsilí a času, než se naučí poslouchat vaše rozkazy.

7. PES ŽERE POSLEDNÍ Mnoho psích trenérů propaguje, že pes si musí nechat vzít kost z tlamy, případně jídlo z misky, jejíž obsah právě konzumuje. Prý to má utvrdit absolutní vedoucí pozici vůdce smečky - majitele. Kromě toho by

prý pes měl být krmen až na konci, když se nají rodina. Ve skutečnosti ale vlci jedí všichni najednou. Také smečkoví psi jedí naráz. Konzumace potravy není výrazem hierarchie!

8. „MÁ TO UDĚLAT, PROTOŽE CHCI, NE PROTO, ŽE ZA TO DOSTANE PAMLSEK!“ Tady je pes maximálně polidštěován. Pes má poslouchat svého majitele, protože vůči němu pociťuje respekt, lásku nebo uznání. To všechno jsou příliš lidské emoce. Zvíře zůstane zvířetem! Bude dělat to, co mu přinese užitek. Je tomu tak i ve volné přírodě a tak je to psovi - jako všem ostatním zvířatům - dáno do vínku: žij, abys přežil. Proto také vlčí štěňata následují svou matku: chtějí

přežít a nechtějí umřít hladu. A proto pes následuje člověka: protože to, že se k němu připojí, mu přináší výhody. Když na to člověk přijde, bude při zacházení se svým psem klidnější, jistější a tím také úspěšnější. Odměňujte žádoucí chování a ignorujte nebo trestejte to nežádoucí - a brzy budete mít příjemného průvodce. Pokoušíte-li se svého psa citlivě ovlivňovat, když uraženě nebo vztekale reagujete na jeho chyby a radostně na pozitivní znaky, odpíráte tím svému psu jednoznačnou orientaci. Necháte ho, aby si svou cestu hledal sám. To je velmi namáhavé: pro psa i pro vás. A navíc korunováno pochybným úspěchem. Protože vy si prohráváte svou roli vůdce, toho, kdo má jídlo. Staňte se v zájmu svého vlastního psa suverénním vůdcem smečky, odměňujte ho za pozitivní chování, aby měl šanci se správně orientovat v lidském světě, který je pro něj cizí.

9. „ON JEN NECHCE!“ On to přesně ví - jenom nechce. Slýcháme to často, když psi nechtějí jednoznačně uposlechnout rozkazy. Ale je to špatně. Pes, který odmítá uposlechnout rozkaz, se s ním dostatečně neztotožnil. Trvá to dlouho, než si pes povel osvojí tak, aby se jím dokázal řídit v nejrůznějších situacích. Byl jsem se jednou projít se cvičitelem loveckých psů a jeho psy. A bylo úžasně působivé, jak jeho psi v plném letu během lovu na povel „Down!“ dali dohromady a ve vířícím prachu zaujali

pozici vleže. Jak to dokázal? Ustavičným procvičováním ve stále nových situacích a se stále novými rušivými podněty.

10. „JAKMILE SI PES LEHNE NA ZÁDA, BOJ OKAMŽITĚ KONČÍ!“ I toto rytířské chování bohužel patří spíše do říše pohádek. Často je to tak, že psi přestanou bojovat, když ten podřízenější nastaví nechráněné hrdlo. Ale ani to není norma a není možné vycházet z toho, že každý pes má toto chování geneticky naprogramované. Lovečtí a smečkoví psi jsou například často drženi ve velkých smečkách. Jako ve všech psích smečkách je důležité, aby vůdce smečky zasáhl okamžitě, když dojde ke sváru a některý ze psů leží na zemi. Neboť v té chvíli jsou všichni ostatní psi nad ním a hrozí velké nebezpečí, že na zemi ležícího psa roztrhají. Ani stopy po rytířské zdrženlivosti. Právě u loveckých psů se projevují úplně jiné pudy. O pravidle chování se tedy rozhodně hovořit nedá. *Annika Weltersová*

